

NOVA POTE- ZA PROTI RU- DARSKI UNIJI

Premogovniški podjetniki v centralni Pennsylvaniji žele znižati mezde.

Philadelphia, Pa. — Gre se za mezde 18 tisoč rudarjev v centralni Pennsylvaniji, o katerih razpravljajo zastopniki rudarjev in premogovniških podjetnikov.

Premogovniške podjetnike vodi Charles O'Neill, ki je bil nekoč podpredsednik drugega distrikta rudarske organizacije, zdaj je pa predsednik podjetniške organizacije Association of Bituminous Coal Operators of Central Pennsylvania. Podjetniki zahtevajo, da se zniža meza od tone.

Ta konferenca je velike važnosti. Podjetniki v centralni Pennsylvaniji se še niso pridružili drugim premogovniškim podjetnikom in izpri svojih rudarjev. Od dne prvega aprila vlada med njimi in rudarji premirje v smislu taktike John L. Lewisa, predsednika rudarske organizacije, ki dovoljuje, da lahko skupina rudarjev nadaljuje z delom v premogovnikih, ako podjetniki priznajo jacksonvillsko lestvico. Zdaj pa premogovniški podjetniki v centralni Pennsylvaniji govorijo, da bodo zaprli premogovnike in prenehali z njih delom, ako rudarji ne privolijo v njih zahteve.

Ta izpog na ni tako strašna grožnja, kot mogoče kdo misli. Veliko rudarjev je že brez dela. James Mark in dvajset članov meznega odbora prihajajo s premogovnega polja, kjer je že 6000 rudarjev izmed 18,000 izgubilo delo. Večina ostalih pa dela po en dan ali dva v tednu.

Trg za premog je poln produktov, akoravno je 160,000 rudarjev na stavki. Pet in sedemdeset milijonov ton premoga je bilo nakopane v rezervi dne 1. aprila, v premogovnikih v južnih državah pa delajo.

Depresija na trgu premoga pa ni zadela samo unjaskih premogovnikov, ampak zadela je tudi neunjake v Pennsylvaniji. Pomozne stavkokaške premogokopne družbe Buffalo, Rochester & Pittsburgh železniške družbe tudi nimajo naročil. Stavkokaši delajo v teh premogovnikih komaj tri dni v tednu. Ob glavni progi pennsylvanske železnice v drugem distriktu rudarske organizacije so večinoma unjaskie kompanije, toda le nekaj jih ima naročila. Erie-Peabodyjeva skupina se je lani ločila od unije, a po kratki stavki je zopet priznala unijo. Premogovniki Erie železniške družbe, katerih je osem v centralni Pennsylvaniji, so zaprti. Je pač premalo naročil.

Zidarji pomagajo stavbniškim težakom.

Worcester, Mass. — Ko so stavkali težaki, ki pomagajo zidarjem, je sto zidarjev odločilo orodje in prenehalo delati. Policija straži poslopje, a zgradba poslopja ne gre od rok. Policiska straža torej ne izda popolnoma nič.

Perzijska prepovedala krščanski verouk.

Teheran, 26. maja. — Perzijska vlada je odredila, da tujezemske šole v Perziji ne smejo poučevati drugega verouka kakor muslimanskega. Krščanski verouk je prepovedan.

Šestdeset dni zapora radi ugrabljenja.

Chicago, 26. maja. — Dominic Angelo, 44, je včeraj bil obsojen v šestdesetdneški zapor, ker je imel v kleti svoje gročarije zaprto 14 let staro dekle na 1432 W. Harrison cesti 21 dni. Globe bo plačal \$200.

Baroni premoga in rudarji v novi konferenci

Mezdana konferenca je v teku v Philadelphiji. Dva dni so trajala neformalna pogajanja, nakar je bil izvoljen odbor. Konferenco so sklicali lastniki rogov. Rudarski zastopniki pravijo, da meza jacksonvillske lestvice mora obveljati.

Philadelphia, Pa. — Tukaj se vrši nova mezdana konferenca med lastniki premogovnikov mehkega premoga in zastopniki rudarjev. Zadnji pravijo, da so sestanek sklicali lastniki in jih povabili na pogajanja.

Dva dni je trajalo neformalno razgovarjanje, nakar je bil 25. maja imenovan pododsek dvanajstih članov, šest od vsake stranke, ki ima nalogo organizirati delo in položiti temelj pogajanjem.

Obe stranki sta izjavili, da še ni nobenega korektnega predloga. Lewis je dejal, da prvi predlog mora priti od lastnikov rogov.

Pododsek je v sredo zboroval in izvolil J. W. Searlesa iz Clearfielda, operatorja, predsednikom pododseka, nakar so zaključili, da se ponovno snidejo naslednji dan. Magnatje premoga so rekli, da baza (temelj) za pogajanja mora biti najprej izravnan, zastopniki rudarjev so pa izjavili, da oni se ne bodo pogajali drugače kot na bazi jacksonvillske lestvice.

Charles O'Neill, glava Central Pennsylvania Coal Operators Asociacije, je dejal po seji, da prevladuje med obema strankama boljše čutenje kot kdaj prej.

Benton, Ill. — Harry Fischwick, predsednik rudarske organizacije v illinoisem distriktu, je izjavil v sredo na tujakajni konvenciji poddistrikta št. 9, da rudarji v illinoisu se ne vrnejo na delo drugače kot na podlagi stare meze. Rekel je tudi, da je 4000 rudarjev na delu v rovi po stari mezi, kar je dokaz, da magnatje lahko plačujejo po jacksonvillski lestvici.

Norris proti truslovski grabežljivosti

Pisal je zvezni komisiji za oddajanje in preizkušanje elektricne sile, da ne podeli koncesije Byllesbyjevi truslovski podružnici.

Washington, D. C. — Senator Norris, voditelj naprednega elementa, je obvestil zvezno komisijo za preizkušanje in oddajanje elektricne sile, da naj ne podeli Byllesbyjevi truslovski podružnici dovoljenja za zgradbo elektricne centrale pri Great Fallsu ob reki Potomac.

Senator Norris naglašja v svojem pismu, da je senat trikrat sklenil, da pri Great Fallsu vlada zgradi elektricno centralo, in da najbrže ta senatni zaključek postane zakon ob času prihodnjega kongresnega zasedanja.

Pismo so proti podelitvi koncesije protestirali tudi senatorji La Follette in Blaine iz Wisconsin, Johnson iz Kalifornije. Vsi trije senatorji podpisajo načrt senatorja Norrisa, po katerem naj elektricna centrala ob Geat Fallsu postane vladna lastnina.

Tri kitajsko armade prodirajo proti Pekingu

Revolucionarji obeh frakcij sodelujejo v ofenzivi. Sunčuanfang ujet.

Sangaj, 26. maja. — Tri kitajske revolucionarne armade prodirajo proti Peking, bojujoč se z orožjem in propagando.

Ciang Kajšek, ki prodira s svojo armado od Nankinga v provinco Santung, je v torek okupiral Taikiangpu in ujet maršala Sunčuanfanga, bivšega diktatorja petih vzhodnih provinc. Kantonci so tudi osvojili Tungčav.

V provinci Honan operirajo čete hankovcev pod vodstvom generala Tangšencija, dotim armada Fenga Juhsiangja prodira od zapada.

Delavke in dijaške organizacije v Sangaju so aranzirale demonstracije 30. maja.

Chicago dobi mestno dvorano.

Chicago, Ill. — Ligislatura v Springfieldu je v sredo dovolila, da Chicago lahko izda bonde za zgraditev velike občinske dvorane za konvencije, ako voliči odobro načrt. Dvorana bo stala \$15,000,000 in bo imela 35,000 sedežev. Kje bo dvorana zgrajena, še ni določeno.

Sedem novih šol.

Chicago. — Dodatnih sedem novih obšnih šol bo dogotovljenih v mestu pred 19. oktobrom t. l.

STIMSON SE BAH- HA S SVOJIM LEPIM DELOM

Pri tej baharji je pa skušal ponizati liberalnega predsednika Sacasa. Sacasa ni ostal dolžan odgovora in je protestiral proti ameriški ultimatu.

Washington, D. C. — Henry L. Stimson se je vrnil v Washington in je poročal predsedniku Coolidgeu in tajniku Kelloggju o svojem delu v Nikaragvi. Po njegovem mnenju je njegova direktna grožnja z oboroženo silo povzročila, da so liberalne sile odložile orožje.

Stimson se je sestal tudi s časniškimi poročevalci že po tem, ko je videl svoje višje. Svoj intervju je podal na ta način, da jim je v obrambo njih taktike. Tisku je bilo dovoljeno povedati, da administracija zavzema stališče, da Sacasa, predsednik liberalne vlade, ni rakliral svojega življenja v civilni vojni, marveč da je general Moncada vodil boje in da se je Moncada razveljal Stimsonove grožnje, da bodo liberalci potlačeni s silo, ako se ne vdajo mirno. Dalje, da je Chamorro (Diazov vojaški tovariš) največ odgovoren za krvoprelitje in trpljenje, ki ga je povzročil konservativni preobrat, iz katerega se je izmnila vojna. Končno, da Združene države niso garantirale civilnih pravic strokovno organiziranim delavcem ali drugim državljanom v Nikaragvi skozi devetnajst mesecev, ko ostane Diaz še gospodar.

V svoji formalni izjavi pravi Stimson, da se je ta prehod iz vojne v mir izvršil, ker imata obe stranki trdno vero v predsednikove obljube, ker bo Amerika nadzorovala volitve in letu 1928 in tako skrbela, da se bodo vršile brez vsakega pritiska. To je bilo vzrok, da je Moncadova armada odložila orožje, in ta armada je dala življenje revoluciji.

Časniški poročevalci so ga vprašali, ako se nikaragvaska železnica in banka zopet prodasta bankirjem v Wall Streetu, a glasnik administracije je odgovoril, da mu ni nič znanega o tem.

Predsednika Sacasa so se prizadevali ponizati zaradi tega, ker je Sacasa dne 7. maja pisal parlamentu pismo, v katerem je ponovil povest o ameriški oboroženi intervenciji proti liberalnim silam. Ta intervencija je prišla v mesecu septembru lanskega leta. Prčela je z zasedanjem pristanov, orožja, ladij, vodnih potoj in pošiljanjem strojne, pusk in municije Diazu od strani ameriške vlade.

Sacasa pravi v tem svojem pismu, "da se zdi, da se hoče uničiti nesrečno ljudstvo v Nikaragvi, da se kasneje pomore o ne naše čete, ki so ostale do konca poti proti Managvi, kot govori Stimsonova grožnja."

Sacasa je protestiral proti ameriški ultimatu, v smislu katerega ostane Diaz do leta 1928 na vladnem krmilu. Ob tej priliki je rekel, da Diaz ni predsednik Nikaragve, ampak je le agent ameriške oborožene sile.

Moževa kritika je razpalila.

Chicago, 26. maja. — Svoči si je pognala v desno stran dva strela Lottie Zinovič, ko je njen mož Oto kritiziral pripravljeno večerjo. Zena, mati treh otrok, se nahaja v resnem položaju v okrajni bolnišnici in le malo upanja je da ostane pri življenju.

Avti ubili tri otroke.

Chicago, 26. maja. — Avti so tu na prometnih ulicah včeraj ubili tri otroke in težko ranili dve osebi. Število mrtvih od avtov je s tem naraslo na 354 v Cook okraju.

Litvinov pravi, da pri- haja vojna z Anglijo

Pomožni komisar za zunanje stvari je uverjen, da je Anglija hotela imeti prelom, zato je našla vzroke. Toda sovjeti se nič ne razburjajo radi tega in so tudi pripravljeni na posledice. Sovjetski zastopniki zapuste London v desetih dneh. Kanada je tudi anulirala trgovsko pogodbo.

Moskva, 26. maja. — Maksim Litvinov, pomožni komisar za zunanje zadeve, je anochi izdal oficijelno poročilo, v katerem komentira sklep angleške vlade glede preloma diplomatskih vezi in v trgovske pogodbe s sovjetsko Unijo.

"Prelom ni prišel kot rezultat nedavnega vpada v glavni stan Arcoaa in sovjetake trgovske delegacije v Londonu, pač pa je angleška vlada hotela imeti prelom in zato je iskala in našla vzroke," je rekel Litvinov. "Ta akcija angleške vlade ne more pomeniti drugega kakor to, da Anglija sili v vojno z nami. Absurdno je misliti, da bi Anglija imela kak doberček od preloma. Angleška vlada vendar ni tako neumna, da bi pretrgala stike z nami samo zato, da angleške industrije izgube več milijonov funtov sterlingov, da se poveča brezposelnost in da oprostijo vse obilicij napram Veliki Britaniji.

"Prelom je logična posledica sedanje torijske politike v Londonu, ki gre od prvega dne za tem, da se sovjetska Unija uniči za vsako ceno. Začeli so s znanim ponarejenim Zinovjevovim pismom čim je Baldwinova vlada stopila na krmilo, nakar so neprenehoma iskali varoke. Zunanji minister Chamberlain, ki je dobil Noblevo mirovno nagrado, se je nekaj časa obotavljal s prelomom, ker ne bi bil rad, da se Anglija sama zaplete v konflikt s sovjeti; iskal je zavznike. Ker jih ni mogel dobiti, se je odločil za desperatni korak v upanju, da Anglija v teku konflikta potegne druge sile za seboj. Te druge sile se morda

Skrbnik sovjetskih poslov Rosengolz je kategorično zanimal vse obdobje angleške vlade glede propagande in špijonaže. Rekel je, da policija ni mogla najti niti drobne dokaza, da se je njegova mlinja kdaj potela s kakšno špijonažo. Ako so kje kakšni dokazi, tedaj so fabričnari.

Kakor je sklepati iz kampanje v londonskih listih, je Anglija začela pritiskati na Francijo in Mussolinija, naj sledita njej in pretrgata stike s Moskvjo.

Ottawa, Ont., 26. maja. — Kanadska vlada je sklenila, da tudi ona pretrga trgovsko pogodbo s sovjetsko Unijo.

Dve novi letalski tehniki

\$30,000 za bresprestan polet iz Los Angelesa v Tokio in \$25,000 za polet iz Kalifornije na Havaj.

Los Angeles, Cal. — Sid Grauman, milijonarški lastnik gledališča v Hollywoodu, je 25. maja razpisal nagrado \$30,000 prvemu letalcu, ki poleti brez prestopa iz Los Angelesa čez Pacifični ocean v Tokio. Daljave med obema mestoma je okrog 5000 milj v ravni zračni črti.

New York. — James D. Dole, predsednik Hawaiian Pineapple kompanije, je 25. maja razpisal \$25,000 nagrade prvemu, ki poleti brez prestopa iz Kalifornije v Honolulu na Havaju, drugemu pa \$10,000.

SUHACI NAVALILI NA DR-
ZAVNO UNIVERZO

Suhacem je dala povod fakul-
teta izobčitev partij v treh
dijaških bratovščinah.

Urbana, Ill., 26. maja. — Petindvajset prohihiških agentov je včeraj navalilo v tem mestu na "mokre" prostore v bližini državne univerze. Pivnice v dotičnem kraju so baje odprto tržile opojne pijače med dijaštvom obojega spola. Ob tej priliki je bilo aretiranih šestnajst oseb in več sto galon opojne pijače je bilo konfiscirane. Pozneje je bilo izpuščenih šest aretiranih, ker ni bilo zadostne evidence proti njim. Ostalih deset pa je postavljeno pod visoke jamčevine. Naval je sledil fakultetni prepovedi trem dijaškim bratovščinam prirejati partije radi "nedostojnih procedur."

LINDBERGH OD- KLONIL BOGATO DARILO V PARIZU

Vasot 150,000 frankov je poklonil za družine ubitih letalcev. Njegov govor v francoski zbornici. Jutri gre na turnejo po Evropi in obišče London, Stockholm, Berlin, Dunaj in Rim.

Paris, 26. maja. — "Charlot" Lindbergh se je včeraj zakopal še bolj globoko v arca njegovih francoskih oboževalcev, ko je poklonil darilo \$150,000 frankov (\$6850) za ustanovitev fonda za družine onih francoskih letalcev, ki so izgubili svoja življenja v dobrobit avijatikov. Darilo mu je dala madama Deutache de la Meurthe v imenu francoskega letalskega kluba v formi dragocene kupe.

Lindbergh se je iskreno zahvalil za darilo, nato pa je izjavil, da se ne čuti vrednega, da bi vzel to darilo, posebno pa ne radi tega, ker Francija še vedno žaluje vsled neznane usode, ki je zadela letalca Nungesserja in Colija, za katerima tudi on žaluje. Zato poklanja darilo za ustanovitev posebnega sklada, ki se naj porabi za družini omenjenih dveh letalcev kakor tudi za druge družine, ki so prizadele valed nagle smrti avijatikov.

Ta čin je izval novo navdušenje zanj po vsej Franciji. Francozi naravnost občudujejo skromnost mladega ameriškega letalca, ki se ne zmeni za ponujana bogastva. Včeraj je ponosno izjavil, da ne sprejme nobene ponudbe ameriških filmskih in drugih magnatov, pač pa ostane avijatik vse svoje življenje dni.

Danes je Lindbergh naznanil, da se odzove na mnoga povabila in pojde na letalsko turnejo po Evropi. V soboto poleti v Bruselj, kjer ostane morda en dan; od tam gre po zraku v London, nato pa v Kopenhagen, Stockholm, Berlin, na Dunaj, v Rim in Madrid, od koder se vrne v Pariz. Turneja bo vzela 3000 milj in bo trajala več tednov.

Prejel je tudi povabila, naj se ustavi v nekaterih manjših deželah kot v Holandiji, Poljaki, Čehoslovakiji, Ogrski, Jugoslaviji in Švici. Diplomate v Parizu ga močno urgirajo, naj se odzove in mu zagotavljajo koristi, ki jih bo imel od potovanja. Glavno besedo seveda ima ameriški poslanik Herriek, ki je zdaj postal drugi Lindberghov oče.

Njegova pošta s čestitkami in drugimi pošiljatkami se je včeraj pomnožila za petnajst novih žakijev. Iz Italije je dobil velik zaboj makaronov.

Največje počaščenja, ki mu ga je dala Francija, je bilo včeraj v parlamentu. Zbornica je pretrgala sejo in vsi poslanci ter senatorji so se zbrali okrog tribune, a katere je zbornični predsednik Bouleouan oficijelno predstavil Lindberghu, ki je stopil tja v spremstvu poslanika Herrieka. Letalec je bil seveda povabljen v zbornico v trdnem pričakovanju, da spregovori par besed in Lindbergh si je pripravil sledeče stavke, ki jih je mirno izgovoril v angleščini:

(Dalje na 3. strani.)

Ford postavi nov avto na trg.

Detroit, Mich. — Fordova kompanija je naznanila v sredo, da prične kmalu izdelovati avtomobil popolnoma novega modela, ki "poseka vse druge v kvaliteti in ceni."

Ognjeusci doli dvaizmednevnepočitnice.

Chicago, 26. maja. — Mestni očetje so včeraj odglasovali, da doli dvaizmednevnepočitnice vsako leto dvajset dni dopusta.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za tiskarstvo \$3.00.

Naslov na vso, kar ima stik s: "PROSVETA"

2557-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

123

Datum v oklepaju n. p. (April 30-1927) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poročilo je pravilno, da se vam ne ustavi list.

PROCES V KAPITALISTIČNI DRUŽBI.

Manchesterski liberalni nauk "svobodna igra sil" prihaja iz Manchestra, kjer je tekla zibel britakemu kapitalizmu. Med vsemi industrijami v razvijajočem kapitalizmu se je najbolj razvijala bombažna. S tem je bil položen temeljni kamen za razvoj britskega imperializma. Britanija sama je polagala v prvih dneh razvoja tako veliko važnost na razvoj tekstilnih izdelkov iz bombaža, da je proglasila izvoz tekstilnih strojev in risb teh strojev v tujemstvo za hudodelstvo. Kdor bi se drznil v onih časih izvoziti stroj ali pa poslati risbo tekstilnega stroja v tujemstvo, bi mu bil vtisnjen pečat hudodelca, ako bi bil zasačen po oblastih, da je storil kaj takega. Prvi tekstilni stroj, ki je došel v Ameriko, je bil vtihotapljen in ricer del za delom, ki so jih prinašali s sabo izseljeniki. V svojih možganih so pa prinesli sabo misli, kako je treba stroj sestaviti, da bo funkcioniral.

Ves svet je potreboval tekstilnih produktov. Tekstilne produkte so potrebovali v Ameriki, Evropi, Afriki, Aziji in Avstraliji. Za britsko tekstilno produkcijo so bili potrebni trgi v Indiji in na Kitajskem. Britanija je pričela stezati roke po Indiji in Kitaju. Najprvo so odplule v Indijo in v Kitaj trgovske ladje. Prišli so misijonarji, na to vojaki in bojne ladje. Britski imperijalizem je v interesu svojih tekstilnih tovarnarjev podjarmil Indijo in si osvojil močne postojanke v Kitaju. Britski proletarci so doma umirali pri strojih, slabih mezdah in še v slabših življenjskih razmerah, v oddaljeni Indiji in Kitaju, so pa umirali proletarci v vojaških in mornarskih uniformah za te tovarnarje in njih interese v bojih z domačini. Neštete so bile žrtve doma in v tujini.

Ko je bila tekstilna industrija v svojem procvitu, je Britanija mislila, da si to prvenstvo v tekstilni industriji obdrži na vekomaj. Ali zmotila se je, kot se motijo vsi ljudje, ki si domišljajo, da lahko na svetu ustvarijo nekaj trajnega. Narava sama nas uči, da v vesoljstvu ni nič stalnega, da je vse podvrženo večnim zakonom izpreminjanja. Tako je tudi na zemlji, ki tvori del tega vesoljstva.

Kakor je bila Britanija brutalna, ko se je pričela razvijati tekstilna industrija in je bil kapitalizem še v povojih, ravna tako je danes, ko se bojuje, da obdrži prvenstvo na trgu za tekstile. To prihaja pač od nauka "svobodna igra sil."

Statistika, ki ne laže, pripoveduje hladno, da britska tekstilna industrija nazaduje. Leta 1907 je Britanija izvozila 7,800,000 tisoč jardov preje in 6,298,000 tisoč jardov tekstilnega blaga. Leta 1914 je pa Britanija izvozila le 5,426,000 tisoč jardov preje in 4,627,000 tisoč jardov tekstilnega blaga. Do leta 1912 se je pokazal majhen napredek v izvozu, po tem letu je pa izvoz pričel padati. Ako se primerja produkcija l. 1924 s produkcijo l. 1907, tedaj številke govore, da se je izvoz produkcije preje znižal za dva in trideset odstotkov in sedem desetink, produkcije tekstilnega blaga pa za 26 odstotkov in šest desetink.

Britski tekstilni delavci so nagromadili britskim tekstilnim baronom milijone in milijone in jih njim nakupujejo še, dasiravno produkcija pada. Na tisoče in tisoče jih je moralo leči v prerani grob, ali so pa stroji pohabili njih telesa, tako da niso bili več za delo. Kljub temu je pa politika torijev taka, da sili tekstilne delavce, da se naj še naprej žrtvujejo za interese svojih gospodarjev.

Tak je proces v kapitalističnem gospodarstvu. Gospodarjem ostajajo sadovi dela pridnih delavcev, delavcem samim pa ostane trpljenje, britkost in žalost. Za lastnike strojev in tovarov je dobro preskrbljeno, ko je industrija v procvitu in ko je v razsulu. Oni uživajo in uživajo, delavci pa trpe, kajti zanje ni prostora na soncu, da jih ogreje. Zanje je le noč, in sicer le noč trpljenja, večna tema, skozi katero nikdar ne prodre solnčni žarek, dokler je v človeški družbi priznan gospodarski sistem kapitalistične blagovne produkcije in distribucije. Kdaj se bodo delavci zavedali, da so stvaritelji vsega bogastva na svetu?

SLIKE IZ NASELBIN

Novice iz Shatona.

Sharon, Pa. — Ob priliki, ko sem prodal svoje trgovino na 153 N. Water ave., se lepo zahvalim tukajšnjim Slovincem, ker so me podpirali s kupovanjem potrebščin v moji trgovini. Tudi plačniki so bili Slovenci točni, da jih upravičeno lahko cenim visoko nad drugimi narodi glede poštenja. Zahvalim se tudi članom društva št. 31 S. N. P. J., ki so mi zaupali ves čas mojega bivanja tu, da sem bil društveni odbornik. Priporočam se za tako naklonjenost še v bodoče.

Naši rojaki v tem kraju imajo po večini vsi svoje domove in tudi vedno postavljajo nove domove. Zdaj dovršuje svoj dom naš rojak Joe Paulenich in svoji hčeri sta si prenovila Ignac Franko ter L. Godina. To je najboljši dokaz, da so rojaki dobri gospodarji.

Po okolici Shatona so neke kompanije pokupile velike kose zemlje ter jih razdelile v stavbišča (lote). Razpršile so svoje agente po vsej okolici, da lovijo kupce. Ti agenti zahtevajo za lote veliko previsoke cene. Zato priporočam rojakom, da so previdni, če kaj kupijo v okolici Shatona. Kdor se hoče za vsako ceno sem naseliti, naj se dobro informira pri svojih rojaki, predno kaj kupi. V to svrhu najbolj priporočam društveni odbor, katerega naslove je od časa do časa najti v Prosveti. Prosveta je od tu že podala nekaj opominov in tisti, ki jo čita, so se na ta način že lahko izognili kakega neprijetnega položaja. Le tisti pridejo v mrežo agentov, kateri ne čitajo Prosvete. Za to imamo dokaze. Rojakom bi priporočal, da si naročijo Prosveto, katere jim bo gotovo koristila. Prosveta je delavski list!

Vprašan sem bil že, zakaj i ma Prosveta tako malo oglasov. Zato ker urednik vedno sproti razkrinkava goljufive oglaševalce, da jih sprejme zato, da pomagajo plačati list. Pri vatni listi bi nikoli kaj takega ne storili, dasiravno vedo, koliko škodujejo svojim naročnikom s plačanimi oglaš. Kak mazač bi na primer listu plačal za oglaš \$10, iz čitateljev pa bi izmagal več stotakov. To pri vatni listi tudi dobro vedo, ali mislilo si: Nam pa le gre dešetak, če se kdo z oglašom nabriše, naj pa sebi pripíše.

Rojaki, le sežite po delavskih listih, posebno po takih kot sta Prosveta in Proletarac. — Michael Lenarčič.

Skupna prireditelj družtev.

Shod.

West Park, Cleveland, Ohio. S trudom se marsikaj doseže, pa naj bo v eni ali drugi naselbini. Tako je tudi v West Parku, kjer je po navadi nespornaj zumljen, ali včasih se združimo in skušamo pomagati drug drugemu. Naša skupnost je očita zlasti tedaj, kadar se gre za Slovence delavski narodni dom v naši naselbini.

Ko to pišem, so v teku priprave za veselico in ples skupnih društev v tej naselbini. Društva, ki so se obvezala, da sodelujejo in pomagajo za J. D. N. D., so sledeča: "Delavec" št. 257 S. N. P. J., "Presa. Srca Jezusovega" K. S. K. J., "Valentin Vodnik", S. D. Z., "Macabee", tukajšnje lokalno društvo hrvatsko društvo "Zvonimir" H. B. Z., "New Era", mladinsko društvo S. N. P. J. ter Jugoslovanski ženski klub, ki že tako vedno deluje za naš narodni dom. Da bo to pot res prava in skupno veselica, vemo že naprej, zato pa vabim vse rojake, da se gotovo udeležijo ob treh popoldne dne 29. maja. Poleg drugih zanimivosti bodo slišali tudi pevsko društvo "Edinost" iz Clevelanda, katero nam bo zapelo nekaj lepih slovenskih pesmi in Slovenska mladinska godba bo igrala po potrebi med odmorom in po izčrpanju programa za ples in prosto zabavo.

Toda to še ni vse v West Parku. Imeli bomo tudi veliki delavski shod, kateri se vrši pod avspicij ohijske konference in tukajšnjega društva "Delavec" št. 257 S. N. P. J. Ker je ta shod prvi v naši naselbini in se

ga bodo gotovo udeležili vsi Hrvatje in Slovenci, ki se zavedajo, da so delavci, in ker bo na tem shodu govoril eden najboljših slovenskih govornikov, Frank Zaitz, urednik Proletarca in predsednik nadzornega odbora S. N. P. J., kateremu je gotovo znan delavski položaj, zato smo takorekč navezani vsi Slovenci, da se shoda udeležijo. To bo nekaj zanimivega. Vabljeni ste vsi. Če komu ne bo kaj jasnega, bo lahko vprašal za pojasnilo.

Torej vsi na veliki delavski shod dne 28. maja ob osmih zvečer. — Paul Slabe.

Sejo za Slovenski dom.

Milwaukee, Wis. — Za petek je bila sklicana seja družbe Slovenski dom Inc. Ta seja bi imela biti ustanovna in glavna seja delničarjev. Pričakovali smo udeležbo od vseh, ki so podpisali obveznice. Obveščeni so bili vsi potomci dopisnic kakor tudi oglasov po listih.

Uspehi, ki smo jih dosegli v letošnjem letu, so oznanjevali, da bo ta seja polnoštevilna, živahna in preprežena z navdušenjem za Slovenski dom. Ampak udeležba te seja je zopet pokazala, kako nas mori še vedno stara bolezen, brezbriznost in zanašanje na nekatere, da bodo že sami vsi stvar uredili, da bo prav. Te seja se je udeležilo 40 oseb, ki so zastopniki raznih društev, in pa tudi delničarji. Vseh skupaj pa bi moralo biti 123.

Ako primerjamo udeležbo te seja k udeležbam sej povprečnih podpornih društev v naši naselbini, pronajdemo, da je bila ta udeležba še dosti povoljna. In vse potrebno bi se lahko na tej seji zaključilo. Ako ne bi imela besede tukaj tudi postavila. Za zahteva je, da so na glavni ustanovni seji navzoči vsi delničarji. Ako pa je slučajno kateremu nemogoče priti, se mora pa podpisati na prirejeno listino, to je, da se strinja z vsemi zaključki sklicane seja. Sele tedaj je seja pravomočna.

Delničarji so polagali premalo važnosti tej seji. Najbrže so mislili, da je prav tako, kakor pri podpornih društvih, samo da plača aasement pa je vse O. K. Vlede tega se je vsa stvar zopet zavlekla za en mesec.

Za glavno sejo se je sedaj določilo tretji petek v juniju, to je 17. junija. Da pa se zavarujemo proti nadaljnemu zavlaževanju, so se podpisali vsi navzoči na seji 20. maja, na gori omenjeno listino, tistim pa, ki niso bili navzoči na seji, pa se bo poslalo po pošti tako listino za v podpis, katero naj potem nemudoma odpše nazaj na tajnika.

Na ta način bo potem možno izvesti postavno sejo. Apelliramo pa na vse, da se seja udeleže, da izvolimo dobre upravitelje, ki bodo umno in previdno potem vodili stvar naprej, ki bo v splošni doborbit vseh Slovincem.

Po zadnjem poročilu so zopet podpisali in naplačali na delni-

	delni	naplačal
Louis Rozman		\$20.00
Steve Medved		25.00
Louis Ivančić		10.00
James Verbič		20.00
James Verbič Jr.		2.00
Urbah		2.00
Frank Nadelson		20.00
Mary Nadelson		1.00
Matt Pomeroy		2.00
Jakob Starša		25.00
Louisa Starša		25.00
Doc. pevski E. Naprej		50.00
Sam. društ. "Vilina"		75.00
Slova št. 16 S. N. P. J.		75.00
Albert Hraz		5.00
Frank March		5.00
Viktor Pomeroy		10.00
Mary Pomeroy		5.00
Frank Eremec		100.00
Frank Veranich		10.00
John Potlik		1.00
Joe Matoli		5.00
Vseh podpisov do sedaj je na		\$935.00
Naplačenega na danes je		\$141.00
Dobitek od raznih prireditelj		1,332.00
Častni sklad (Druvci)		675.00

Sodni donarji v blaginji: \$2,412.95

Za Slovenski dom Inc. — J. Matoh, tajnik.

Smrtna kosa.

Roundup, Mont. — Po šestmesečni mučni blezni, za rakom v želodcu je preminul moj soprog Frank Glac dne 6. maja zvečer. Pokojnik je bil rojen leta 1862 v Bruhiji vasi pri Dobrepolju na Kranskem. V Ameriki je bival 38 let. Prvih šest let je delal po rudokopih na Elyju, Minn., nadaljnjih 32 let pa se je ukvarjal s poljedel-

stvom po državi Montani. Zadnjih dvajset let je živel v Roundupu.

Pogreb pokojnika se je vršil dne 10. maja na premoškem pokopališču v Roundupu.

Srčno se zahvaljujem vsem, ki so me tolažili v njegovi boleznini in ob njegovem mrtvaškem odru, za krasne darovane vence ter vsem, ki so se udeležili pogrebnega spreveda. Pokojnik tu zapušta mene, žalujčo vdovo, dva sina, Franka in Johna (že oženjen) ter pet hčera Mary Andolek, Frances Pirtz, Juliana Ott, Angela Lawson in Agnes Vertin, vse omožene. Zapušta tudi brata Stefana Glac v Red Lodge, Mont., in sestro v Sheboyganu, Wis., kakor tudi še nekaj drugih bolj oddaljenih sorodnikov po vzhodnih državah Amerike. Želim mu miren počitek v ameriški zemlji. — Frances Glac.

Zrtva.

Lugoff, Stev's Camp, S. C. — Trinšestdeset let sem star, pa sem moral od svoje družine zato, ker jo je nahujskal župnik v Kansas Cityju. Ko sem se povrnil iz Teksasa, sem preživel dva meseca v Kansas Cityju, kjer pa sem imel veliko nepriklj za ženo radi časopisa. Župnik mi je namreč skvaril vso družino, spravil jih je pod svoje peroti in jih premotil tako, da smo zdaj drug na drugega hudi. Lopovščina je to, kar je naredil iz moje družine. Kar časa sem bil doma, mi je bilo hudo, da bi bil od jada umrl. Tudi nad župnika sem šel in mu očital, da mi je razkopal družino. Udaril bi ga bil za tiličnik, pa me je zavrnil, da sem pijan. "Nisem dovolj," sem mu dejal.

Ko je imel pred nekaj leti Azbe misijon, ni nič slabega povedal. Vzel je slovo in šel za toliko časa, dokler "ovčicam" zopet ne zraste volna.

V letnem računu fare svete družine v Kansas Cityju vidim, koliki so bili dohodki župnika v pretečenem letu. Seznam je tudi siromakov, ki so mu prispevali velike vsote, zato da bi se dobro godilo njemu, ki ne verjame v posvetno življenje.

Cerkev je stara kakih šestnajst let in stalno jih vleče župnik in molze iz njih, zato pa jih poneumnja, da bodo še v bodoče dajali. Sedaj so dozidali novo cerkev. Kdaj bo gotova, se še ne ve. Tako reč radi odlašajo, da je več prežveze za kolekte; še rajši pa odlašajo s plačevanjem dolgov, ki pri cerkvi navadno niso nikoli plačani samo zato, da bi več skolektali.

F. M., naročnik

O stavki mizarjev.

Waukegan, Illinois. — Ker smo tudi mi na stavki, bom še jaz malo poročal, kako nam gre. Pisal bom o naši mizarški stavki, akoprav to ni nikaka novica za javnost, ki je že poučena o boju proti znižanju mezde delavcem v mizarški industriji. Kakih petnajst sto mizarjev nas je izprti in od tega števila jih pride na Waukegan do petdeset. Med temi ava jaz in moj sin in tako tudi trije drugi Slovenci.

Prvi teden stavke je poteklo vse mirno. Ko je kompanija izvedela, da se stavarji nič ne zmenijo za tistega pol duzeta stavkokažov, kateri so ji ostali lojalni (med temi so trije Slovenci), je začela oglašati po vseh časopisih, da ima odprto delavnico. Tako jih je prišlo tudi tukaj par ducatov vprašat za delo. K sreči nas je poslala unija na stavkovno stražo in smo zapeljane delavce odvrgli. Le par jih je šlo delat, ali mislim, da si kompanija ne bo došt opomogla z njimi, zakaj znano je, da izučeni mizar ne bo prevzel stovkokaškega dela. Kompanija ima na ta način tudi več izgube nego profita.

Pozdrav vsem stavarjem po Ameriki. — Louis Kužnik.

Naše življenje.

Coverdale, Pa. — Že parkrat je bil poročano o delavskih razmerah in sedaj hočemo še kaj drugega poročati. Tukaj nas je nekaj vdovcev, več "divorsov" in tudi starih samcev je dosti. Vseeno se veselimo, ker naše življenje je tako kratko, ali vsi smo veseli akoravno živimo brez svojih boljših polo-

ŽARKOMET

Po čem so junaki?

Kapitalistična mentaliteta pozna je dolarsko mero za vsako vrednost. Lindberghov triumfalni polet v Pariz je večini džingotov ali "a good sport" ali pa "a good business". Dejstvo, da mu magnetje ponujajo milijone dolarjev za svojo reklamo, je šele naredilo iz Lindbergha pravega junaka. Velik kup denarja čez noč — to je mož!

Iz Pariza pa prihaja — za Amerikance neverjetna — vest, da mladi avijatik odklanja milijone. To je nečuvstvo! Doslej so mu rekli "Flying Fool", odsele pa bo "Damn Fool", če ne vzame zlata.

Tak je Homo Americanus. Tipičen — kot avstralska podgana.

Dobra novica iz Jugoslavije.

Jugoslavija sprejme "kancel-paragraf". To je taka mašina, s katero premlejejo pope, da ne bodo več farbari ljudi v cerkvah z Bogom za politiko. Toda pop ostane pop. Mašina ne bo pomagala.

Stare in nove uganke.

Odgovor na uganko št. 18: Spovednik. Prišlo je deset odgovorov in samo dva nepravilna. Prva je pravilno odgovorila mrs. A. Setinec, 2227 So. Wood St., Chicago, Ill., ki torej zasluži nagrado "Informatorja". — (A. G., Ely, Minn., se je pritožil, da uganke ni bila prav zastavljena. Po njegovem se mora glasiti takole: Fant fanta, fant dekleta, fant moža, fant stare babe, nikdar pa stara baba fanta.)

Odgovor na uganko št. 19: V starih časih je bil mož zaprt brez hrane. Njegova hči, ki je ravno došla dete, ga je obiskovala in vsakokrat ga je skozi omrežje nahranila s svojim mlekom. S tem ga je rešila, da ni umrl gladu. Čez nekaj časa je šla hči pred sodnika in prosila milosti za očeta. Sodnik ji je rekel, da očeta izpusti, če mu pove uganke, katere ne bo mogel uganiti. Ona mu je zastavila: Lani sem bila njegova hči, letos sem njegova mati, pozdravljen moj sin, moje matere

vic. Kako življenje imajo tiste ženske, ki so zapustili svoje poštene može, ter živijo divji zakon z drugimi? Mogoče se začasno počutijo srečne in zadovoljne, ali za lepim vremenom pride deževje!

Tako je tudi vse minljivo na svetu, posebno za tiste, kateri grejo za svojimi strastmi, pa najsibode moški ali ženska. Pride čas, ko bo obžaloval, da je kdaj prekorajčil mejo dostojnosti.

Mi se borimo sedaj v tej premoškari stavki za zboljšanje naših delavskih razmer, ker nas družba hoče vpreči v sužnost, katere je bila pred 40 leti. Namesto, da bi se ženske borile s svojimi možmi ramo ob ramo za svoje pravice, pa nekega leppega dne odide ter se "Good bye" ne reče.

Ali mi bomo živeli življenje pošteno in se tudi borili za dobrobit vseh. Upamo pa, da bo eden ali drugi še kdaj dobil svojo tovarišico, katere ga bo voljna spremljati v življenju v dobrih ali slabih časih, ker človek potrebuje vzpodbude, posebno v slabih časih. Upanje imamo, da bomo še živeli kdaj boljše kot prej, z nado, da nas ne bodo druge polovice varale kot kdaj poprej. Vseeno, ker smo dobrega srca, jim želimo vse dobro, samo naj se varujejo, da jih ne doseže enkrat zakon pravice. Zatojaj katere je prosta in naprednega mišljenja, se lahko oglaš tukaj, ker nas je na izbiro.

Imamo člana z dobro harmoniko, kateri nas je privoljen kratkočasiti vsaki čas. In tako poide čas nam kot vsem strajkarjem. Na jesen bomo pa zopet fizič streljali, ali pa divje kokoši lovili na konopec, ker je sedaj regrat že v cvetju ter ni več okusen. Sedaj pa v senci ležimo, muhe lovimo, ter premišljujemo svoj žalostni položaj. Zatojaj pozdravljamo vse, smo vsi — člani dr. 427 SNPJ.

Agitirajte za "Prosveto"!

mož — kaj je to? Sodnik si je zastoj bel glav, nakar mu je mlada žena razodela, da to sta ona in njen zaprti oče, kater-ga je došla skozi luknjo v vratih in ga rešila smrti. Sodnik je izpustil očeta. — Prišlo je sedem odgovorov, trije nepravilni. Prvi je pravilno odgovoril J. R. Sprohar, 5046 W. 25th Place, Cicero, Ill., ki je torej deležen nagrade.

Odgovor na uganko št. 20: Vselega psa je nemogoče nasti, kati, ker na sliki ne more majati z repom. Prišel je samo eden odgovor in pravilen, ki ga je poslala Mary Vidgar, Miners Mills, Pa. — Citateji se ne zanimajo za uganke, za katere ni nagrad, zato ne bom več nobene priobčil. Vsakdo lahko utрпи majhno nagradico. Zeleti je tudi, da se nagrade izpreminjajo; ni treba vedno prihajati s cigarami in čokolado. Obljubite kaj drugega.

Nove uganke: Št. 21: Barvo rjavega bika ima, na vrvi sta oba, kaj je ta? Zastavil Frank Lipar, Parsons, Pa. Nagrada je debela cigara ali škatla sladkorja.

Št. 22: Kaj je Marija naredila, česar ne sme nobena druga mati, ako noče grešiti? — Zastavil J. P., Ely, Minn. Nagrada: smotka ali žvečilni gumij.

Št. 23: Koliko prosenih zrn gre v en liter? Kdor ugan, dobi za božič divjega zajca. Frank Kroll, Monroe, Mich.

Odgovor na uganke 9. junija.

Krtičar je dobil pomoč.

Hej, ti Bodeča roža iz Clevelanda! Zakaj zmerjaš Krtičarja, da je nevoščljiv in grd, ker ne da vstopa Ježu v vašo kompanijo brez zasluge? Vesela bodi, da je Krtičar tako strog, drugače bi se marsikaka bodečina in ježevina prištila v vaš krog. Glej, Krtičarja bi rada krtičila, pa ne more, ker je premehka, zato budi zadovoljna, da je Krtičar tako trd in se ne boji ne tvojih niti Ježevih špic. Ti, Krtičar kar izbiraj in ne vzemi vsakega v kompanijo. — Lastovka iz Michigana.

K. T. B.

IZ PRIMORJA.

Nemška konkurenca dela Italijanom ob gorenjem Jadranu hudo preglavico. Tržaski promet pada od meseca do meseca. Sedaj je pozornost obrnjena tudi na ladjedelnice. Nemčija gradi brodice in je izpodrinila Italijo z drugega na tretje mesto. Na prvem je Anglija. Nemški pritisk občutijo v Trstu in Tržicu. Lani spomladi je bilo v obeh ladjedelnicah v delu ladij za 107,380 ton, letos pa samo za 71,020 ton.

V Vrhpolju pri Vipavi je dne 5. maja preminul naš dobroznani Matija Lavrenčič (po domače Tišler) v visoki starosti blizu 80 let. Umri je pri delu, ko je ravno delal rakev za bratrance njegove soproge, za Koronovega iz Dupelj pri Vipavi, kateri je umrl tistega dne zjutraj. (Pokojni Matija Lavrenčič je bil oče soproge upravitelja Prosvete, Filipa Godina. Lansko leto meseca februarja je obhajal petdesetletno zakonskega stanu ali zlato poroko s svojo soprogo.)

Opravičba.

E. Peoria, Ill. — Naše društvo se je bilo odločilo, da napravimo izlet na dvajsetletno društva št. 59 v De Pue, Ill. Žal, da ne moremo tega tudi storiti, ker valed silih vremenskih katastrof, ki smo jih imeli zadnje čase, sami potrebujemo pomoči. Upamo, da naši bratje v De Pue ne bodo užaljeni vsled tega. Mi bi radi plačali za njih dobroto, kar tudi dolgujemo, toda topot ne moremo.

Brataki pozdrav. — F. Franko, tajnik.

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo: Anton Koren, št. 4640; Franjo Sobol, št. 587; Franc Milosovic, št. 569; Daniel Jelenic, št. 541 in Kasper Matěj, št. 545. Pisma dobite na glavni pošti v veči, v hod z Adams ceste. Poleg tekoče številke povejte kraj, odkoder pišete pričakujete.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

F. M. Dostojevski:
iz življenja Stepana Trofimoviča Verhovenskoga

(Dolje.)

Po svoji vrnitvi iz tujine je zablenel kot doktor na vseučiliški stolici že prav na koncu štiridesetih let. Imel pa je komaj par predavanj, menda o Arabcih; zagovarjal je tudi sijajno disertacijo o političnem in hanzatskem pomenu nemškega mesteca Hanaua, kakor se je razvijalo v dobi med leti 1413 in 1428, hkrati pa tudi o posebnih in nejasnih vzrokih zakaj do kakšnega pomena tega mesta sploh ni prišlo. Ta disertacija je spretno in pereče uklala takratne slavjanofile ter mu ustvarila med njimi z epim mahom mnogih arditih sovražnikov. Potem — že po izgubi stolice — je objavil takorekč v maščevanje in dokaz, koga so izgubili, v nekem naprednem mesečniku, ki je prevajal Dickensova in oznanjeval George Sandovo, začetek globokoumnega raziskovanja, mislim, da o vzrokih nenavadne navedene plemenitosti bogve kakšnih vitezov v ne vem kateri dobi — ali vsaj nekaj aličnega. Z eno besedo, izvajal je tam neko višjo, nad vse plemenito misel. Govorili so potem, da je bilo nadaljevanje sestavka nagoma prepovedano in da je imel napredni mesečnik še sitnosti zaradi natisnjene prve polovice. Mogoče, da je res; pa kaj se ni dogajalo v onih časih? Vendar je v danem slučaju verjetneje, da ni bilo ničesar in se le avtorju ni ljubilo dovršiti spisa. Svoja predavanja o Arabcih je prekinil, ker je bogve kdo (očividno njegov sovražnik izmed nazadnjakov) bogve kako prestregel pismo z izvajanj o ne vem kakšnih "okolnostih", zaradi katerega je nekdo zahteval od njega nekakšnih pojasnil. Ne vem, ali je rešnica — zagotavljal so tudi, da so istočasno zasledili v Petrogradu ogromno, strašno in protidržavno društvo, ki je šlo svojih trideset članov in toliko da ni omajalo temeljev Rusije. Baje so hoteli prevajati celo Fourierja. Kakor nalašč so se zgledile tiste dni v Moskvi še pesnitev Stepana Trofimoviča, napisano v Berlinu še pred šestimi leti, v njegovi najzgodnejši mladosti; v prepisu je romala iz rok v roke med dvema ljubiteljema in enim študentom. Ta pesnitev leži zdaj tudi v moji knjižnici; poklonil mi jo je stoprav lani sam Stepan Trofimovič v svojem jeročnem prav svojem prepisu, z lastnim naslovom in v prekrasni rdeči safirjani vezbi. Stvarca ni brez pozetje, niti ne brez gotovega talenta; čudno je, ali takrat, (bolje rečeno v tridesetih letih) so čisto pisali tako. Vsebinsko je težko povedati, ker je res prav nič ne razumem.

Nekakšna alegorija je, ki te v svoji lirsko-dramatski obliki spominja drugega dela "Fausta". Prizor se začne z zborom ženak; temu sledi zbor moških, potem nekakšnih sil in nazadnje zbor duh, ki se niso živele, pa bi silno rade živele. Vsi ti zbori prepevajo o nečem nedoločnem, največ o nekakšnem prokletstvu, toda s senčico višjega humorja. Zdajci pa se prizorišče izpremeni in začne se "Praznik življenja", na katerem pojo tudi žetelke; žetva nastopi s sakramentalnimi latinskimi besedami, in če se ne motim, zapoje nazadnje celo neka rudnina, torej dolca brezdušni predmet. Sploh pojo vsi neprestano, kolikor pa se razgovarjajo, se nekam zmedeno zmerjajo, ali vendar s primerno višjega pomena. Končno se prizorišče še enkrat izpremeni; zapuščen kraj se pokaže očem, in med skalami blodi omikan mlad človek, ki puli in sesa nekakšna zelišča, in ko ga vila vpraša, čemu dela to, ji odgovarja, da čuti v sebi preobilo življenja, pa išče pozabe, ki jo nahaja v soku teh zelišč; ali njegova glavna želja je — čim prej izgubiti pamet (ta želja je morda odveč). Potem prihaja mahoma na črnom konju mladenič nepopisne krasote, ki mu sledi nekakšna truma vseh narodov. Mladenič predstavlja smrt, vsi narodi pa hlepe po nji. In nazadnje, v najposlednejšem prizoru, se zdajci pojavi babilonski stolp, nekakšni atletje ga dovršujejo s pesmijo nove nade, in ko je zgrajen do vrha, jo vladar — Olimpa, recimo — sme-

no popiha; sluteč kaj se godi, zavzame človeštvo njegovo mesto in začne brez odlašanja novo življenje v popolnem umevanju vseh reči. Takšna je pesnitev, ki so jo takrat spoznali za nevarno. Jaz sem lani rekel Stepanu Trofimoviču, naj jo objavi, češ, da je v naših časih povsem nedolžna, toda on je z vidno nevoljo odklonil našvet. Moje mnenje o popolni nedolžnosti mu ni bilo povšeč; temu pripisujem tudi občutno njegovo hladnost napram meni, ki je trajala cela dva meseca. In kaj se je zgodilo? Mahoma, skoraj istočasno, ko sem mu jaz predlagal, da objavi svojo pesnitev doma — objavijo njegovo delo tam, za mejo, v enem revolucionarnih zbornikov, in to brez najmanjše vednosti Stepana Trofimoviča! Izprva se je prestrašil, dirjal h gubernatorju, napisal prelojalno pismo v Petrograd ter mi ga dvakrat prebral, odpravil pa ga ni, ker ga ni vedel komu nasloviti. Z eno besedo, razburjal se je ves mesec; toda prepričan sem, da se je čutil v skritih gubah svojega srca hudo pobjeskanega. Toliko da ni spal s poslano mu številko zbornika pod glavljem, podnevi pa jo je skrivaj pod žimnico in nifi ni pustil ženaki posteljati; vsak dan je čakal odnoka brzojavke in nasmeril prevzetno. Brzojavke ni bilo. In tedaj se je spravil tudi z mano, kar naj pričuje o nenavadni dobroti njegovega tihega in nezamerljivega srca.

(Dolje prihodnjik.)

J. R.:

PREMIJERA

Gospod režiser si je obrisal pot z visokega čela in je zaključil generalno skušnjo.

Ura je še pozna in igralci s tehničnim osebom vred so se porazgubili spat.

Le gospod režiser še ne misli na spanje. Tarejo ga velike skrbi. Kako bi ga tudi ne, saj je premijera njegovega prvenca tik pred durmi! In kdor je že bil v tem položaju, se mu ne bo čudil.

Skrbno pregleduje moško in žensko garderobo — kolikor je pač ima v skromni zalogi — premetava kuliše, prebira, člepe in gladi izposojene lasulje ter beleži potrebne rekvizite na listič, ki ga je bil iztrgal iz režiserske beležnice.

Ko je opravil svoje delo, globoko vzdihne, zapali cigareto in pomišlja, ali ni morda česa pozabil. Toda glava mu je pretežka in nekakšno tesno mu je pri srcu. Nejevoljno zamahne z roko, še enkrat se ozre po tesni garderobi, nato upihne luč in odide.

Ponoči je imel hude sanje. Sanjalo se mu je, da je glavni junak tik pred predstavo odvedal sodelovajne, češ da mu je lasulja premajhna ter da nikjer ni mogel dobiti primernih hlač za poroko v zadnjem dejanju. — Grozno! Gospod režiser je ves iz sebe in si ne zna pomagati, kajti njegova beseda ne zaleže več.

Ko se prebudi, je zadovoljen. Njegova nočna srajca bo, pač morala v perilo — hujšeka ni...

Premijera!

V garderobi pravi sejem! Drug drugemu trga šminko iz rok, ta potrebuje pudra, oni brke, ta pomehja določeno mu obleko, oni išče svoje čevlje itd. Vse je nervozno ter se med glasnim prerekanjem drena pred edinim ogledalom, ki visi na steni.

Gospoda kaplana pa skoro ni opaziti. Tam v kotu se stiska s svojimi šestimi pevci in pridno poi ni baš premajhen kozarec z dobro kapljico, ki jo je bil pevec daroval gospod župnik, češ da bodo bolj korajžni. Pa ni se motil! Očividno jim dobro de sladki nektar: "trema" je izginila. Še kaplana, šibkemu, blede mu gospodu, ne bi verjeli, da danes prvi nastopi s svojim zborom.

V dvorani se zbira kritična gospoda. Gospod župnik in učitelj sta že zasedla svoji mesti v prvi vrsti poleg občinskega tajnika, ki mu je čast zastopati odsotnega župana. Oblekel je slavnostno obleko in si pripel visoko odlikovanje, ki ga je bil lani

prejel za zasluge na kulturnem polju. Gospod tajnik je bil namreč nekoč tudi igralec in režiser, dokler ni oboel na jetrih. Menda je časih malo pregledsko pogledal v kozarec — nu, pa saj se pa tudi danes ne brani...

Dvorana je kmalu polna pisane publike. Posebno hvalevredno je zastopana okrajna podelska organizacija, antialkoholno društvo in društvo za varstvo devic s svojo ugledno predsednico na čelu.

Stojšče pa je nabito polno drobiža — igralskega naraščaja.

Gospod režiser daje svojim zvestim igralcem in tehničnemu osebju še zadnje direktive, nato pa odredi začetek.

Prepereli zastor se počasi dvigne.

Pozorišče predstavlja kmečk izbo. Večer. Na levi v kotu dremilje za mizo oče Plevnik, utrujen od težkega dela.

Oče Plevnik je nesrečen. Njegov edini sin Jože se ne meni za domačijo, zašel je v slabo družbo ter samo popiva in lazi za ženakami. Mati Plevnikova pa je dobra žena in ne more prikrivati, da ljubi svojega edina, čeprav ni tak, kakor bi morali biti — da, celo potuho mu daje. Zaradi tega se v hiši pogosto vname hud prepir in strogi oče je že večkrat zagrozil, da bo oba izgnal iz hiše, domačijo pa prodal in pobegnil v Ameriko...

Zunaj se začuje vesela fantovska pesem.

Prelepo harmonijo moti rezki glas gospoda režiserja, ki se zaman trudi, da bi ohranil za kulisami red; sladka kapljica se je razlezla po umetniških žilah naših fantov.

"Dajmo še eno!" se razlega iz žejnih grl. "Tisto od kelnarce."

Kaplan intonira.

Tej je sledila še ena in zopet ena...

Oče Plevnik dremilje in dremilje — sina pa od nikoder. Debele kaplje se mu zbirajo na pošminkanem čelu. V knjigi je namreč zapisano, da mora sin vstopiti takoj, ko se začuje petje, strogi oče pa planiti pokonci in zapoditi potepina iz hiše z besedami: "Poberi se mi izpred oči, ti nisi moj sin!"

Zdajci nekaj zaškrblje in dezna kuliša, na katero se je malo pretrdo naslonil gospod zborovodja, pade med divjim grohotom razgretih grl ploskoma na oder, iz prahu pa vzraste do ušes zardel gospod kaplan, drleč pod pozduho zelenko vina...

Očeta Plevnika je zapustila pamet. Kakor zver plane pokon-

ci in zarohni: "Poberi se mi izpred oči, ti nisi moj sin!"

V avditoriju bučen smeh, ploskanje in cepetanje z nogami, le farovski Misko oblijejo solze... Gospod župnik je onemel in toliko, da ne leze pod klop, tajnik pa si oteplje prah s črne salonske suknje.

Jezzen kakor gad skoči avtor na oder, zgrabi zastor, hoteti zastrti pogled na sceno, ali — smola je smola! — zagrinjalo se petrga od vrha do tal...

Predstava je končana.

Vas povprek leži na odru — nepoškodovan pa je ostal sprednji okvir in na njem napis v zlatih črkah:

"Bog živi katoliško rokodelstvo!"

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahajajo moji prijatelji Frank Arko iz Lipošic, Frank Knific in Paul Tošić, doma iz Zagorja na Pivki, po domače Miklov in John Fidej iz Starešice. Pred sedmimi leti smo bili skupaj v Clevelandu, O., in sedaj, kakor izgleda, so pozabili na moj naslov, valed tega prošim rojake širom Amerike a lo kdo ve za njih naslove, naj mi to naznani, za kar se že vnaprej zahvalim. Ali pa naj se sami javijo na moj naslov: Frank Sterle, Koritnice, pošta Knežak pri St. Petru na Krasu, Venezia Giulia, Italia.

(Adv.)

AM ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

5000 knjig za 5000 slovenskih družin.

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

ENGLISH-SLOVENE READER

Sestavil Dr. F. J. Kern.

Knjiga vsebuje začetne nauke o izgovorjavi angleških besed; vaje za učenje angleščine; berila in članki; pesmi ter kratek angleško-slovenski in slovensko-angleški slovar (4.000 besed).

NAD-50 SLIK

Knjiga je pripravna za učenje angleščine in slovenščine. Kupite jo svojim otrokom.

Cena \$3.00 s poštnino. Naroča se pri Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Avenue, Cleveland, Ohio.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krasna knjiga, vsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom ranih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakaj Bogomislje — tolažil naravnih zakonov in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro. \$1.50
- Patet Mahavastava — V Kahaneta — zanimiva povest iz življenja ameriških francikanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami. \$1.50
- Začetki — resnična povest in prava ilustracija dolejši skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki. \$1.75
- Juanito Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek. \$1.00
- Zapisnik 3. redne konvencije S. N. P. J., 232 strani mehko vezana, stane samo 50c
- "Hrtovica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo 25c
- "Informator" — knjižica z vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo 20c

Pišite poje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Kampanja za dnevnik

Vai aktivni člani S. N. P. J. naj gredo na agitacijo! Dnevnik mora imeti preko 10.000 naročnikov še to leto. Agitatorje, ki bodo delavni, čakajo lepe knjižne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se odpre 15. februarja 1927 in se zaključi 15. novembra 1927.

Vsaaka, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki dolejši še ni bil naročnik, hodil za pol leta ali za celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročin NOVIM NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz zaloge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj za nagrado je NOV NAROČNIK in vsaaka mora poslati celotno vsoto naročnine brez vsakega odbitka poštnine ali provizije upravitelju "Prosvete". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdor si vname provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno polletno naročnino na dnevnik je poliljatelj deležen knjige "Juanito Higgins", ki je vredna \$1.00. Za eno celoletno naročnino je poliljatelj deležen "Slovensko-angleško slovnico", vredna \$2.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve celoletni naročnini dobi poliljatelj knjige "Ameriški Slovenci", vredna \$5.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$5.00.

Bratje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojakinje, ki se niste naročili na dnevnik "Prosveto", sedaj se vam nudi opodba priložna, da si na majhno vnetico nabavite dober list in poleg tega dobiti še dobro knjigo ZASTONJI!

Pošlajte se s naročilo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Prosvete" za eno leto je \$5.00, za pol leta \$2.50. (Za Chicago in Clevelo je \$6.50, za Evropo pa \$8.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$2.50 za celo leto ali \$1.50 za pol leta, ker člani plačajo pri anonsmentu \$1.50 na leto za tisk.

Vsa pisma in denar pošljite na naslov: Prosveto, 2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

MARK TWAIN:
MALI KLAJEŽ
TOM SAWYER

Poslovenil I. Molek.

(Dolje.)

"Huckleberry Finn, res! To ime ne bo odprlo mnogo vrat, mislim. Pa odprita mu, fanta, da vidimo, kaj da ima."

"Prosim vas, nikar ne povejte nobenemu človeku, da sem vam jaz povedal," so bile prve Huckove besede, ko je vstopil v hišo. "Prosim, nikarite — gotovo bi me ubili — pa vdova mi je bila včasih dobra prijateljica in povedati vam moram — povedati vam hočem, če mi obljubite, da ne poveste nikdar, da sem jaz vam povedal!"

"Bog, nekaj važnega ima povedati, sicer ne bi tako govoril!" je vzklilnil stavec. "Ven s skrivnostjo! Nikdo te ne bo nikoli izdal, fant."

Tri minute pozneje so hiteli stavec in njegova dva sina dobro oboroženi po hribu navzgor in vstopili na pot, ki je držala skozi grmečevje, po prstih in s samokresi v rokah. Huck jih ni spremljal dalje. Skril se je za veliko skalo in poslušal. Dolgo časa je bilo vse mirno in tiho, nato pa so kar nenkrat počile puške in nekdo je zavpil. Huck ni čakal, da bi izvedel kaj pobišje. Skočil je pokonci in tekkel po hribu dol, kolikor so ga le mogle nesti noge.

XXXI. POGLAJJE.

Ko so se v nedeljo zjutraj prikazali prvi znaki jutranjega svitanja, je stopal Huck tipa-je po hribu navkreber in narahlo potrkal na Waleškanova vrata. Stanovanci so spali, ali njihovo spanje je bilo neznansko rahlo radi vznemirljivega nočnega dogodka. Iz nekega okna pa je začul klic:

"Kdo je?"

Huck je odgovoril s tihim, prestrašenim glasom:

"Prosim, pustite me noter! Samo Huck Finn je!"

"To je ime, ki odpre vrata podnevi in ponoči, fante, in dobrodošel!"

To so bile nepoznane besede za ušesa mladega klaveta in najbolj prijetne, kar jih je čul kdaj. Ni se spominjal, da bi jih bil že kdaj ališal.

Vrata so se hitro odprla in stopil je v hišo. Hucku so ponudili stol in stavec in njegova dva vitka sinova so se urno oblekli.

"Sedaj pa, dečko, menim, da si pošteno gladen; zajutrek bo pripravljen — brž ko izide volnce, in sicer čisto vroč — le pomiri se glede tega. Ponoči smo se nadejali, da prideš k nam."

"Grozno me je bilo strah," je rekel Huck. "In sem bežal. Začel sem teči, ko so se sprožili samokresi in sem se vstavil šele čez tri milje. Sedaj pa prihajam, ker bi rad izvedel o celi stvari, veste. In prihajam pred dnevom, ker nisem hotel naleteti na te zlodeje, najsi bi bili mrtvi."

Ves, ubožec, vidi se ti, da je bila noč huda zate — pa evo ti postelje, ko boš pozajtrkoval. Ne, nista mrtva, fant — žal nam je zato. Kakor vidiš, smo po tvojem popisu prav unanili, kje jih dobimo; in tako smo se plazili dalje po prstih, dokler se jim nismo približali na petnajst korakov — ta pot je bila temna kakor v kleti — pa ravno tedaj sem začutil, da bom moral kihnti. To je bila kaj slaba sreča! Skušal sem se premagati, pa zaman — prfti je moralo in je prišlo! Jaz sem hodil prvi z vzdigne-

nim samokresom, in ko sem kihnil, se je začelo neko šumenje na potu pred nami. Zavpil sem: "Streljajta, fanta!" in ustrelil sem proti tisti strani, odkoder je prišlo šumenje. Prav tako moja fanta. Pa ta lopova sta odnesla pete, kot bi mignil, mi pa za njimi skozi ies. Mislim, da jih nismo zadeli. Po odhodu sta ustrelila vsak enkrat, pa njihove kroglice so živžigale mimo nas, ne da bi nam prizadejale kaj zalega. Brž ko smo izgubili glas njunih korakov, smo jih nehali zasledovati, ali doli v mesto in zbudili stražnike. Hitro so sbrali manjšino četo in odšli no rečni breg na stražo; ko pa se zdani, poldejo šerif in oborožena četa moč prelastak gozdove. Moja dva fanta se jim takoj pridružita. Rad bi videl, da bi imeli nekaj popis teh razbojnikov — to bi nam mnogo pomagalo. Pa ti ju v temi nisem mogel videti, kajne, dečko?"

"O da, videl sem ju doli v mestu in šel za njima."

"Imenitno! Popiši jih — popiši jih, dečko!"

"Eden je tisti stari gluhonemi Spanec, ki se je klatil parkrat tu okoli, drugi pa postopake podobne, razcapan —"

"To je dovolj, fante, jih že poznamo! Nekega dne smo naleteli nanje slučajno v gozdu, ki leži za vdovnim posestvom, pa sta se nam splazilo izpred oči. Naprej fanta, in obvestita šerifa — zajutrkujeta lahko jutri zjutraj!"

Waleškanova sinova sta odrinila na mestu. Pri odhodu pa je skočil Huck pokonci in zaklical:

"Oj, nikar, prosim, ne povejte nikomur, da sem jih jaz izdal! O, prosim!"

"Pa dobro, če nočeš, Huck, ali ti imaš za sluge za svoje dejanje."

"Oj ne, ne, ne! Prosim, nikar ne povejta!"

Po odhodu obeh mladenčev je rekel stari Waleškan:

"Ona dva ne bosta povedala—in jaz tudi ne. Povej mi pa, zakaj nočeš, da bi se to izvedelo?"

Huck ni hotel povedati drugega, kot samo to, da ve že preveč o enem teh dveh, in da ne bi hotel za ves svet, da bi ta človek vedel, da je njemu kaj znanega o njem—gotovo bi ga umoril.

Stavec je še enkrat obljubil, da bo molčal in je rekel:

"Kako pa si naletel, fante, na ta dva človeka? Ali sta se ti zdelo sumljiva?"

Huck je molčal nekoliko časa in si ustvarjal primerno previden odgovor. Potem pa je rekel:

"No, vidite — jaz sem neke vrste revež — vsaj tako vel pravijo, in jaz nimam ničesar proti temu — in včasih ne morem mnogo spati, ker premišlujem o tem in kako bi vse preduril. Tako se mi je godilo i sinoči. Zaspati nisem mogel in tako sem hodil o polnoči po ulici ter razmišljal in ko sem dospel do tiste razpadajoče skladišnice opeke za abstinenčno krmo, sem se naslonil ob zid, da premišlujem dalje. In prav takrat prideta ta dva človeka skrivoma mimo mene, noseč nekaj pod pazduho; bil sem prepričan, da sta ukradla nekaj. Eden je kadil in hotel vžgalice od drugega; tako sta se ustavila tik pred menoj in so jima smotke razsvetlile obraze; po zalizcih in liso nad očesom sem spoznal, da je bil večji gluhonemi Spanec, drugi pa nek umazan, razcapan cigan."

"Ali si lahko videl pri svetlobi njunih smotek te cape?"

Pri teh besedah je Huck osupnil za trenutek. Nato pa je rekel:

(Dolje prihodnjik.)